

Ita i singular

Maimí, de protocol, i Francesc Aymerich, nét d'Irene Rocas

Però no va quedar aquí la seva tasca. Entre la correspondència que els descendents de la família a l'Argentina han donat a l'Arxiu Municipal de Palafrugell i la que s'ha pogut trobar dins del mateix casal, hi consten les cartes de mossèn Alcover qui, des de Mallorca estant, havia iniciat la recollida de dades per al futur *Diccionari català-valencià-balear*. Irene Rocas fou una de les persones que contribuï decididament a la construcció del diccionari, engruixint l'inventari de mots amb l'ajuda de tota la família. Les cè-

dules, sovint il·lustrades amb dibuixos d'en Serafi, es retribuïen econòmicament, de manera que van esdevenir un ingrés més per la família.

Una de les filles d'Irene, Maria Gràcia Bassa, va seguir les passes de la mare. Gràcies als seus estudis va poder obrir ben aviat una escola a la planta baixa del mateix casal on vivien. Fou una dona molt vinculada a la gent de cultura. Una de les seves debilitats era la poesia. El 1906 va guanyar els Jocs Florals de Girona i al llarg de la seva vida va publicar

dos poemaris, *Esplais en la llunyania* i *Branca florida*.

Casada amb Joan Llorens, el pare del qual tenia negocis ben pròspers a l'Argentina, van anar-hi a viure el 1906. Des d'allà, les seves activitats no es van aturar. A més de participar en la vida social dels diversos casals catalans que es van obrir al país impartint xerrades i conferències, i d'escriure les que titularia *Gloses feministes* per a la revista *Ressorgiment*, mantenia els contactes amb Catalunya a través de la correspondència amb Caterina Albert, Francesc Macià o Serra Morret, que era cunyat seu, i dels articles que publicava a la revista

Irene Rocas va recollir el folklore, les rondalles, les tradicions i el llenguatge de la zona

Feminal, el suplement de *L'il·lustració catalana* que dirigia Carme Karr i que es va convertir en el primer portaveu del feminisme incipient a casa nostra.

Maria Gràcia també heretà de la mare el gust per l'estudi del folklore i els costums tradicionals dels pobles, per això des de la localitat argentina on vivia, frontera amb territoris ocupats per indígenes de la Pampa en amenaça constant per la nova civilització que els arraconava, Maria Gràcia es dedicà a recollir els costums i les tradicions que, en consonància emocional amb la seva Catalunya amenaçada, els indígenes perdien dia rere dia. Els següents versos són fruit d'aquest sentiment d'empatia: "Les races se't foni, / oh plana!- amb gran dolor; / l'autòctona milícia, / caigué, emmudí; i el plor dels àmbits se n'aixeca, / i va per l'extensió / d'aquesta gran planura. / Jo en sento la cançó! / Si jo pogués cantar-vos / la resurrecció, / oh races extingides!"

Per la seva casa de Buenos Aires hi va passar, el 1910, Santiago Rusiñol, i el 1928, Francesc Macià i Ventura Gassol hi van fer estada. Els seus descendents han sabut mantenir-ne la memòria i valorar el llegat cultural que va bastir en vida.●

JUDIT PUJADÓ

L'actual Centre Social i Cultural de Llofriu

El Casal Social permetrà als veïns de Llofriu gaudir d'unes instal·lacions que conserven la memòria dels emigrants

La memòria d'un edifici

El casal dels Bassa a Llofriu és ben especial. Al seu interior, on fa gairebé un segle hi anaven a escola els veïns de la localitat, des del mes de maig ha esdevingut el Centre Social i Cultural, i on s'ha instal·lat la biblioteca de barri que pot fer arribar la lectura als veïns que ja no s'hauran de desplaçar a Palafrugell.

L'edifici, de tres plantes, ha estat completament rehabilitat i compta amb totes les comoditats que es puguin demanar, des de sales on es poden fer reunions i xerrades fins a cambres dedicades a altres activitats com ara tallers diversos.

Però la casa té una característica que la fa especial i diferent. Entrant a la biblioteca de barri Josep Pla, i seguint fins a l'habitació del fons, es poden contemplar tot un seguit de grafitis a les parets. Alguns membres de la família Bassa Rocas, entre ells en Serafi Bassa, que era pintor, van deixar testimoni dels seus sentiments a les parets pintades de blanc. Des d'una imatge del mateix Llofriu, fins al dibuix de dues dones que es miren, signatures, escrits, enyoraments i declaracions d'amor al país i a la cultura, s'escampen desordenats. En els documents que feien passar la propietat del casal d'unes mans a altres es conservava, inalterada, una nota que exigia que mai ningú no fes tapar aquells escrits.

I és així que s'han mantingut des de fa més de cent anys. L'assalt de la melangia es fa inevitable, tot llegint-los, i la comprensió del dolorós fenomen de l'emigració és indefugible.

A cent anys de la marxa de bona part dels Bassa Rocas a

l'Argentina, la inauguració del casal com a centre social ha possibilitat el retrobament de la família d'un costat i altre de l'oceà. Lluís Medir, alcalde de Palafrugell, va presidir l'acte, juntament amb Francesc Aymerich, nét d'Irene Rocas que viu a Mont-ras, i Mariana Grekoff, besneta de Maria Gràcia Bassa, que representa la família de l'Argentina.

La besneta va recórrer per primera vegada el casal dels records i les nostàlgies que tants de cops li havien descrit de petita, llegeix els escrits de les parets i observa els dibuixos que es conserven. Coneix la nostra geografia gràcies als centenars de fotografies que un altre dels germans Bassa Rocas, en Florenci, feia cada cop que venia i que ara, a la seu de l'Arxiu Municipal, esdevenen l'inventari fotogràfic, insubornable, del que era aquesta terra fa un segle.

El poble de Llofriu en ple assisteix a l'acte. L'associació de veïns hi fa la seva primera activitat, l'homenatge a la gent gran, i el nomenament de l'Homenot de l'any, en un entorn càlid. Els veïns es passegen per les sales i prenen la mesura del que serà, a partir d'ara, un espai col·lectiu per compartir, entre d'altres, el traç del pas del temps.●

On menjar

CAL FRAY

C. de la Barceloneta, 31
Tel: 972-30-35-98

SALA GRAU

C. de la Barceloneta, 44
Tel: 972-30-16-38

M'HI PARO

C. de la Barceloneta, 13
Tel: 972-30-07-65

JUDIT PUJADÓ

Record. Carrer de Llofriu dedicat a Irene Rocas

El millor

EL CASAL

La recuperació del casal per a la gent del poble, que li traurà bon rendiment com a centre social i cultural, ha estat acurada i respectuosa. La seva conservació com a espai públic permetrà el manteniment dels grafitis que donen un caràcter tan especial a l'edifici.